

Η ΚΥΡΙΑ ΠΕΤΡΙΔΟΥ ΥΠΟΤΡΟΠΙΑΣΕ

Κτύπησε το τηλέφωνο. Μια φωνή ξεψυχισμένη ακουγόταν από την άλλη πλευρά.

– Γιατρέ, καλημέρα. Δεν θα με θυμάστε, είμαι η κυρία Πετρίδου, που παλιά ήμουν ασθενής σας. Έχω να σας ενοχλήσω τρία χρόνια...

– Βεβαίως και σας θυμάμαι. Τι κάνετε;

– Για να σας παίρνω, όπως καταλαβαίνετε, δεν είμαι καλά. Έχω προβλήματα με τον άντρα μου, που όπως σας είχα πει έχει καρκίνο, αλλά μέχρι τώρα τα κατάφερα... Τρία χρόνια είχα κόψει τα φάρμακα και ήμουν καλά. Τώρα τελευταία όμως προέκυψε ένα πρόβλημα με τον εγγονό μου και την τελευταία εβδομάδα είμαι χάλια.

– Και γιατί δεν παίρνετε πάλι τα φάρμακά σας;

– Λέτε, γιατρέ, να τα ξαναρχίσω;

– Και το ρωτάτε; Αυτά δεν σας έκαναν καλά και παλιά;

– Μα, γιατρέ, τρία χρόνια δεν τα έπαιρνα και ήμουν καλά. Τώρα γιατί να τα ξαναπάρω;

– Γιατί τώρα τα ξαναχρειάζεστε. Αρχίστε τα και ελάτε την Τρίτη στις 6 από το ιατρείο, που μπορώ να σας δω, να τα πούμε.

– Τι ν' αρχίσω; Έπαιρνα κάποια φάρμακα, αλλά τα έχω πετάξει όλα.

– Να πάτε στο φαρμακείο να πάρετε ένα κουτί από αυτά τα αντικαταθλιπτικά που παίρνατε τελευταία και να ξεκινήσετε μισό κάθε βράδυ, μέχρι να σας δω.

– Ευχαριστώ, γιατρέ, θα έρθω την Τρίτη.

Η συνομιλία αυτή μπορώ να πω ότι για μένα δεν έχει καμιά πρωτοτυπία. Αντίθετα, είναι ιδιαίτερα κοινός τόπος και ομολογώ ότι στην αρχή της καριέρας μου με έκανε έξαλλο. Αντιδρούσα στην ευκολία των ασθενών να σταματούν την αγωγή τους, τις περισσότερες φορές μάλιστα χωρίς να με ενημερώσουν. Εκνευριζόμουν επίσης και με την δυσκολία, τους ενδοιασμούς και τις αναστολές που είχαν στην επανέναρξη της φαρμακοθεραπείας τους.

Ομολογώ ότι προοδευτικά η αγανάκτησή μου μετατράπηκε σε μια στάση σαρκασμού προς την νοοτροπία αυτή, η οποία, όπως πλέον αποδέχομαι, βοηθά στην ανακύκλωση της πελατείας μου! Κάθε φορά που κάποιος ασθενής μου ζητά να μειώσει ή να σταματήσει τα φάρμακά του, αντί να εκνευρίζομαι, απλά αναλογίζομαι ότι αργά ή γρήγορα θα μου ξαναχτυπήσει την πόρτα, για να μου ζητήσει βοήθεια. Αυτό μπορείτε να το πείτε σαρκασμό ή συναισθηματική αποστασιοποίηση, αλλά δεν μπορώ άλλο να στενοχωριέμαι με την ξεροκεφαλιά του κόσμου και την απέχθειά του προς τα ψυχοφάρμακα.

Όμως αυτή η παράλογη άποψη που διακατέχει όχι μόνο το ευρύ κοινό, αλλά ακόμα και αυτούς

που υποτίθεται ότι έχουν εξοικείωση με τα προβλήματα της ψυχικής υγείας, με υποχρεώνει να προσπαθώ με κάθε τρόπο και σε κάθε ευκαιρία να την ανατρέψω. Έτσι σε κάθε συζήτηση με φίλους και γνωστούς, σε κάθε παράδοση προς φοιτητές και ειδικευόμενους, ακόμα και στις παρεμβάσεις μου στα ΜΜΕ, αναφέρομαι σε αυτήν την διαστρεβλωτική θεώρηση, που ουσιαστικά στιγματίζει τα φάρμακα, που, έστω και καθυστερημένα, ανακάλυψε η τεκμηριωμένη επιστημονική έρευνα.

Και είμαι αφοσιωμένος σε αυτόν τον σκοπό, γιατί καθημερινά αντιμετωπίζω ασθενείς, οι οποίοι θα μπορούσαν να αποφύγουν επώδυνες περιπέτειες, εάν απλά η κοινωνία αντιμετώπιζε την ψυχοφαρμακολογία με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζει και τα υπόλοιπα κεφάλαια της ιατρικής φαρμακολογίας. Τα ψυχοφάρμακα δεν είναι τίποτε παραπάνω και τίποτε λιγότερο από φάρμακα που προσπαθούν, με αρκετή επιτυχία, να θεραπεύσουν μια μεγάλη κατηγορία νόσων.

Την επόμενη Τρίτη, λοιπόν, η κυρία Πετρίδου, μια κυρία γύρω στα 65, εμφανίστηκε στην ώρα της. Την αναγνώρισα αμέσως, αλλά μου φάνηκε αρκετά πιο γερασμένη από την τελευταία φορά που την είχα δει. Την υποδέχτηκα θερμά, αν και από την πλευρά της ήταν εμφανής μια επιφυλακτικότητα. Φαινόταν λίγο σαν να μην ήθελε να μπει πάλι σε αυτή την διαδικασία. Λες και είχε αναστολές στο να συμβουλευτεί ψυχίατρο. Αυτή είναι μια αντίδραση που δυστυχώς την περιμένω από ασθενείς που έρχονται

για πρώτη φορά, αλλά από την κυρία Πετρίδου, με την οποία είχα συνεργαστεί τόσο αποτελεσματικά στο παρελθόν, ομολογώ ότι δεν το περίμενα.

Όταν κάθισε, δεν έδειξε ότι χαλάρωσε. Κάθισε στην άκρη της καρέκλας, έτοιμη να σηκωθεί. Εξακολουθούσε να είναι επιφυλακτική. Ξεκίνησε να αναφέρεται στα προβλήματα του συζύγου και την υποχρέωση που εξακολουθεί να έχει να κάνει κάθε μήνα χημειοθεραπείες.

– Καταλαβαίνω ότι αυτό για σας είναι επώδυνο...

– Ναι, γιατρέ μου, όμως το αντιμετώπιζα μια χαρά... Σας είπα και στο τηλέφωνο, τρία χρόνια δεν έπαιρνα κανένα χάπι... Είμαι συνέχεια κοντά του. Δεν μπορώ να βγω, να πάω στις δραστηριότητες που είχα, αλλά τα καταφέρνω. Προσπαθώ να μην τον αφήνω μόνο του. Δεν πάω σε θέατρα, ούτε στο πνευματικό κέντρο του δήμου μας, όπως παλιά, αλλά αντέχω και κάνω υπομονή.

Κούνησα με κατανόηση το κεφάλι μου και η έκφρασή μου έδειξε συμπόνια. Συγκρατήθηκα και δεν διέκοψα τις σκέψεις της με λόγια υποστήριξης ή δικαιολογίας που μου έρχονταν αυθόρμητα. Γνωρίζω ότι είναι σημαντικό να αφήνεις στον συνομιλητή σου τον χρόνο που χρειάζεται προκειμένου να αποκαλύψει εκείνο το οποίο πραγματικά τον απασχολεί. Χρειάζεται χρόνος για να ξεπεραστούν οι αναστολές, ώστε οι λέξεις να βγουν από τα χείλη. Εξάλλου μια άκαιρη παρέμβαση θα μπορούσε να ξεστρατίσει την συζήτηση. Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι πολύ πιο ωφέλιμο να αφήνεις τον συνομιλητή

να οδηγεί αυτός το νήμα της κουβέντας προς τα εκεί που θέλει.

– ...Το έχω πάρει απόφαση με τον σύζυγο. Είναι μια ιστορία που θα έχει σύντομα τέλος. Τελευταία φθίνει και οι γιατροί δεν του δίνουν πολύ χρόνο...

Έκανε μια μικρή παύση, με κοίταξε μάλλον απολογητικά και συνέχισε.

– ...Όμως αυτό που με στενοχωρεί τώρα δεν είναι ο σύζυγος, αλλά ο εγγονός μου. Είναι πέντε ετών και από το καλοκαίρι έχει διαγνωστεί με αυτισμό. Αυτό με έχει φέρει σε αυτή την θέση. Η νύφη μου τον πηγαίνει σε διάφορους ειδικούς που της λένε ότι δεν μπορούν να πουν τι εξέλιξη θα έχει. Και τελευταία είναι η αλήθεια ότι είναι καλύτερα. Μιλά, επικοινωνεί και συμμετέχει σε όλες τις δραστηριότητες... Αλλά εγώ έχω στενοχωρηθεί πάρα πολύ.

– Το καταλαβαίνω. Όμως, όπως είπατε, κανένας δεν ξέρει την εξέλιξη που θα έχει ο εγγονός σας. Απαιτείται υπομονή και μεγάλη ψυχική δύναμη για να αντέξετε, αν και όπως μου είπατε, τα πράγματα πηγαίνουν καλύτερα.

Μετά από αυτή την εξομολόγηση είχαμε μια εκτεταμένη συζήτηση για τον αυτισμό και τις προγνώσεις που μπορεί να έχει, όπως και για τις διάφορες θεραπευτικές αντιμετώπισεις που προσφέρονται. Στο τελευταίο θέμα, όταν είπα ότι μπορεί να χρειαστεί να πάρει το παιδί φάρμακο, η κυρία Πετρίδου πήδηξε στην καρέκλα της.

– Τι λέτε; Φάρμακο; Και θα πρέπει να παίρνει σε όλη του τη ζωή φάρμακο;

Την λέξη φάρμακο την τόνισε τόσο, σαν να επρό-

κειτο για τον ίδιο τον διάβολο. Ακόμα και η έκφραση «σε όλη του την ζωή» ήδη έδινε έναν εξαιρετικά δραματικό τόνο στην ενδεχόμενη προοπτική φαρμακοθεραπείας του εγγονού της. Λογικά δεν θα περίμενε κανείς τέτοια αντίδραση, ειδικά από μια γυναίκα που είχε μακρά προσωπική εμπειρία από φαρμακοθεραπεία καθώς και από τα ευεργετικά αποτελέσματά της.

– Μα, κυρία Πετρίδου, πώς κάνετε έτσι; Είπα, εάν χρειαστεί. Και επιπλέον «εάν χρειαστεί» σημαίνει ότι το φάρμακο που θα του χορηγηθεί, θα του χορηγηθεί γιατί ακριβώς θα τον βοηθήσει. Πιστεύετε ότι θα ήταν καλύτερα να μείνει αβοήθητος, μόνο και μόνο για να μην παίρνει φάρμακο; Εσείς δεν παίρνετε τώρα κανένα φάρμακο;

– Το μόνο που παίρνω είναι ένα για τον θυρεοειδή.

– Προφανώς το παίρνετε χρόνια και πολύ πιθανό να το παίρνετε για όλη σας την ζωή. Έτσι δεν είναι;

– Ναι, αλλά αυτό δεν είναι ψυχοφάρμακο.

– Το ότι δεν είναι ψυχοφάρμακο τι σημαίνει; Μήπως ότι δεν έχει παρενέργειες;

– Δεν ξέρω, αλλά όπως είπα δεν είναι ψυχοφάρμακο. Είναι ένα φάρμακο που διορθώνει μια βιολογική λειτουργία.

– Γιατί τα αντικαταθλιπτικά που παίρνατε και θα χρειαστεί προφανώς πάλι να τα ξαναπάρετε, τι κάνουν; Μια βιολογική λειτουργία δεν διορθώνουν και αυτά;

– Δεν ξέρω τι λέτε εσείς, αλλά είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδεχτώ τόσο για μένα, όσο και για τον εγγονό μου, ότι θα πρέπει να «πέσουμε» στα ψυχοφάρμακα.

Αυτή η απαξιωτική έκφραση για τα ψυχοφάρμακα ομολογώ ότι μου χτυπά πολύ ευαίσθητες χορδές. Με ζόρι συγκρατώ την αντίδρασή μου. Έτσι μου έρχεται να πω: «Καλύτερα λοιπόν να φτάσετε εσείς να αυτοκτονήσετε, ή τον εγγονό σας να τον δέσουν σε ένα άσυλο, αφού αρνείστε την εξέλιξη που σας προσφέρει η ψυχοφαρμακολογία».

Συγκρατούμαι όμως και προσπαθώ να τους πείσω με πιο ήπια επιχειρήματα.

– Το ίδιο είναι σαν να μου λέτε: δεν θέλω να «πέσω» στα αντιβιοτικά και γι' αυτό αφήνω την πνευμονία χωρίς θεραπεία, περιμένοντας μήπως περάσει μόνη της. Το γεγονός ότι ξυπνάτε κάθε πρωί και το πρώτο πράγμα που κάνετε είναι να πάρετε αμέσως το χάπι για τον θυρεοειδή, δεν αποτελεί για σας «πτώση»; Μάλιστα το γεγονός ότι προσέχετε να μην το ξεχάσετε και ακόμα ότι περιμένετε μετά τη λήψη του χαπιού μισή ώρα χωρίς να φάτε τίποτε, αυτό είναι ευκολότερο από το αντικαταθλιπτικό που παίρνατε κάποτε ό,τι ώρα θέλατε; Πού βλέπετε εσείς ότι η λήψη του αντικαταθλιπτικού αποτελεί «πτώση» ή καλύτερα «έκπτωση» στο επίπεδο της ποιότητας της ζωής σας; Γιατί το αποφεύγετε όπως ο διάολος το λιβάνι;

– Δεν ξέρω, έτσι που τα λέτε μπορεί να έχετε δίκιο, αλλά εμένα δεν παύει να με ενοχλεί.

- Τι να σας ενοχλεί;
- Το γεγονός ότι δεν μπορώ να τα καταφέρω μόνη μου.

Με κοίταξε στα μάτια. Είχε ένα βλέμμα γεμάτο απόγνωση και παράπονο.

- ...Ξέρετε γιατρέ, εγώ ήμουν μια πολύ δυνατή γυναίκα. Όλοι στην οικογένεια στηρίζονταν επάνω μου. Δεν μπορώ λοιπόν να παραδεχτώ ότι χρειάζομαι φάρμακα για να σταθώ στα πόδια μου.

- Μα γιατί αυτό το θεωρείτε μειονεξία και αδυναμία και δεν θεωρείτε μειονεξία το γεγονός ότι ο θυρεοειδής σας δεν δουλεύει σωστά και εάν δεν υπήρχαν τα ανάλογα φάρμακα θα ήσασταν τώρα σε κακή κατάσταση ή μπορεί ακόμα και να είχατε πεθάνει; Μήπως αυτό δεν είναι μια αδυναμία σας;

- Ελάτε, γιατρέ. Αυτά είναι βιολογικές αδυναμίες, οι οποίες λογικά διορθώνονται με χάπια. Εδώ μιλάμε για ψυχικές αδυναμίες, που είναι ανεπίτρεπτες για μένα, έναν άνθρωπο τόσο δυνατό.

- Λάθος! Και αυτές είναι βιολογικές. Για να σας δίνω χάπια απευθύνομαι ακριβώς στο βιολογικό υπόστρωμα του εγκεφάλου σας. Δεν απευθύνομαι στον ηρωισμό ή την καλοσύνη σας. Το πρόβλημα που σας έλυσα πριν από κάποια χρόνια ήταν βιολογικό και το πρόβλημα που καλείστε τώρα να ξεπεράσετε είναι και πάλι βιολογικό.

- Τότε το πρόβλημά μου είχε σχέση με ένα μεγάλο δάνειο που πήραμε με τον άντρα μου για να αγοράσουμε το σπίτι μας. Τώρα το πρόβλημά μου είναι η αγωνία μου για το εγγόνι μου.